

LITERATA - IMPROVISATA
VOLUME 5
BÄTZ-ORGEL HARDERWIJK

J.H. Knecht: Rondo in F (Willem van Twillert);
Improvisata 'Gott ist mein Lied' (LvdK 322);
Improvisata Suite Galante (Kees van Eersel);
J.-B. Loeillet: Sonate in c (Jaap Zwart en Heiko ter Schegget); Improvisata 'Meester, men zoekt u wijd en zijd' (LvdK 170) (Jaap Zwart); J.S. Bach: Concerto in G BWV 592; Var. 'Verleih uns Frieden gnädiglich' (LvdK 286) (Willem van Twillert); F. Borowski: Sonate I in a; J. Zwart: Voorspel en koraal Psalm 102 (Jaap Zwart); J.S. Bach: Erbarm' dich mein, o Herre Gott BWV 721 (Willem van Twillert); W. van Twillert: Folk tune Bedroefde Herteken / Heer onze Heer (LvdK 456) (m.m.v. João P. Ramos Marta & Alieke Pijl (fluit); Improvisata 'Liebster Jesu, wir sind hier' (LvdK 334) (Kees van Eersel); Anonymus: Rondó; F. Doppler: Rondo Op. 25 (Willem van Twillert m.v.v. João P. Ramos Marta & Alieke Pijl, fluit); W. van Twillert: Psalm 98; Psalm 38 (Willem van Twillert); Improvisata: Suite Moderne (Kees van Eersel).
Extra's: Documentaire Grote Kerk Harderwijk; 'Making of'; Interview Jaap Zwart en Heiko ter Schegget; explicatie registratie door Willem van Twillert.

Camera: Wim Stroman;
video-editing: René Kouwen
ST-POP 2009/1 - speelduur 135'
Prijs € 22,90 (dvd + 2 cd's), € 10,00 (alleen dvd)
of € 17,90 (alleen 2 cd's)
Speelduur cd's resp. 76' en 79'
Distributie: Sabra, Harderwijk
Ook te bestellen via www.willemvantwillert.nl

Dit is alweer het vijfde deel van de dvd-serie *Improvisata*, uitgegeven door de Stichting Promotie OrgelProjecten in Hoogland. Willem van Twillert, Kees van Eersel en Jaap Zwart hebben een afwisselend programma opgenomen in de Grote Kerk in Harderwijk, op het Bätz-orgel uit 1825-1827. Jaap Zwart is er vaste organist, en aan het programma werken ook de blokfluitist Heiko ter Schegget en de fluitisten João P. Ramos Marta en Alieke Pijl mee. Orgelliteratuur wordt afgewisseld met improvisaties en eigen composities van de drie organisten.

Het is inmiddels een beproefd recept, het *Improvisata*-recept, maar de formule dreigt – althans voor uw recensent – ook wat voorspelbaar te worden. Aan de 'ingrediënten' ligt het niet: de geïmproviseerde suites en koraalbewerkingen van Kees van Eersel, Willem van Twillert en Jaap Zwart zitten goed in elkaar en ook de gespeelde literatuur is best 'smakelijk'. Jaap Zwarts improvisatie over "Meester, men zoekt u wijd en zijd" vind ik nog het meest beantwoorden aan het begrip "improvisatie": hier ontstaat echt iets ter plekke, "zoekend langs velerlei wegen", zonder dat er van tevoren over is nagedacht. Afwisseling is er ook genoeg, zowel in beeld als in geluid. Bovendien is de opnamelocatie zeer aantrekkelijk: de Grote Kerk in Harderwijk heeft genoeg te bieden om onder het orgelspel de blik op de gewelven te richten, op het fraaie orgelfront of op de omgeving van het kerkgebouw.

Waar ligt "het" dan wel aan? Aan de formule? Of raken we als orgelliefhebbers langzaam aan toch wat verwend in deze YouTube-beeldcultuur?

Als luisteraar ben je goed af met deze dvd: hij bevat namelijk ook nog twee cd's waarop

behalve de gefilmde muziekstukken ook nog extra muziek te vinden is, onder meer een boeiende *Tocatta* van de Noor Knut Nystedt (1915), gespeeld door de andere vaste organist van Harderwijk, Henk Linker. Verder nog een door Kees van Eersel geïmproviseerde bewerking "Laat ons de Heer lofzingen" (LvdK 409) en een meerdelige bewerking van Willem van Twillert voor orgel en twee fluiten van het gezang "God roept ons broeders tot de daad" (LvdK 474).

Het Bätz-orgel van Harderwijk heeft geen zelfstandig pedaal. Maar: orgelmakerij Flen-trop, die het orgel in 1980/1981 restaureerde, richtte de slepen van Bourdon 16 vt en Fagot 16 vt zo in dat, wanneer je de registerknop van deze stemmen half uittrekt, alleen de laagste pijpen tot en met d^o spreken. Zo kan de organist over 14 tonen beschikken, alsof het orgel een zelfstandig pedaal heeft. Jaap Zwart maakt daar handig gebruik van in onder meer de romantische *Sonate nr. 1* van Felix Borowski. Grappig: ik ken twee uitvoeringen van dit werk door leden van de familie Zwart die hemelsbreed verschillen. Willem Hendrik Zwart (Bovenkerk, Kampen) zet de theatrale effecten van de sonate flink aan, terwijl Jaap Zwart juist zijn best lijkt te doen om elk theatraal effect te vermijden. Toch verdraagt deze sonate wel een beetje bravoure.

Een paar opmerkingen nog over de regie. Het zou aardig zijn om "de sprekende organisten" niet voor de extra's te bewaren maar de dvd ermee te beginnen: de organisten stellen zich voor, en op een ander moment de fluitisten. Dat scheelt een hoop cv's in het boekje. Om iets over de historie van kerk en orgel te weten te komen, moet je navigeren. Die mogelijkheid is er dan ook. Het onderdeelje *Making of* bevat een aantal informele shots die laten zien dat ook bij de opnamen veel geïmproviseerd wordt, maar voor een echte *Making of* is toch meer nodig.

Gerco Schaap

